

УДК 372.881.111.1

<http://orcid.org/0000-0001-9276-673X>

<http://orcid.org/0000-0002-6960-3497>

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ,
ЩО ВИВЧАЮТЬ ІНОЗЕМНУ МОВУ**

*Чіміріс Ю.В., канд. філол. наук,
Чубукіна О.В., канд. філол. наук (Харків)*

У даній статті розглядаються можливості залучення автентичних матеріалів із мережі Інтернет для самостійної роботи студентів в процесі вивчення іноземної мови; їх вплив на ефективність оволодіння іноземною мовою; приведено класифікацію видів завдань із залученням електронних ресурсів

© Чіміріс Ю.В., Чубукіна О.В., 2016

залежно від рівня володіння студентами іноземною мовою; зазначено можливості підвищення ефективності вирішення основних дидактичних завдань у процесі навчання за рахунок використання самостійної роботи студентів.

Ключові слова: автентичний, іноземна мова, інформаційний ресурс, самостійна робота.

Чимириш Ю.В., Чубукина О.В. Использование информационных технологий в организации самостоятельной работы студентов, изучающих иностранный язык. В данной статье рассматриваются возможности использования аутентичных материалов из сети Интернет для самостоятельной работы студентов в процессе изучения иностранного языка; их влияние на эффективность овладения иностранным языком; приведена классификация видов заданий, основанных на использовании электронных ресурсов в зависимости от уровня владения студентами иностранным языком; указаны возможности повышения эффективности решения основных дидактических задач обучения за счет самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: аутентичный, иностранный язык, информационный ресурс, самостоятельная работа.

Chimiris Y.V., Chubukina O.V. The usage of information technologies in the organization of independent work of students who learn foreign languages. The article deals with the use of authentic materials from the Internet for independent work of students in the process of learning foreign languages; its impact on the effectiveness of learning foreign languages; classification of different types of tasks, based on the usage of electronic resources. A number of various types of exercises and practical recommendations aimed at the development of students' independent work skills with the use of online resources based on the level of foreign language proficiency have been listed. The authors of the article identify some opportunities to improve the efficiency of solving the basic didactic tasks in the process of learning foreign languages in the classroom and extracurricular independent work of students. The main aim of the article is to analyze different aspects of the use of Internet resources in the classroom and extracurricular independent work of students at technical universities as the independent work of students is a compulsory and very effective element of education. The peculiarities of implementing modern Internet technologies in the process of students' independent work have been described in the article.

In addition to this, the article outlines that the competent use of new varieties of students' independent work and the inclusion of the Internet communications and materials in the process of teaching foreign languages can lead to sufficient

optimization of the educational process. The authors conclude that the effectiveness of use of authentic materials in the independent work of students depends on several factors: the level of students' language proficiency and their motivation but also one of the key conditions is the ability and high qualification of the teacher to apply technologies in the process of teaching foreign languages.

Key words: authentic, foreign language, informational resource, independent work.

Актуальність. Знання іноземної мови є ключовою вимогою до сучасних випускників ВНЗ і молодих спеціалістів, проте більшість навчальних програм з іноземної мови для немовних ВНЗ, що пропонуються різними українськими вищими навчальними закладами, обмежені у кількості аудиторних годин та не дають можливості належним чином відпрацьовувати мовні навички, що істотно знижує рівень володіння мовою. Саме даний факт обумовлює необхідність приділяти особливу увагу самостійній роботі учнів. Компетентне застосування нових різновидів самостійної роботи студентів і включення у процес викладання іноземної мови Інтернет-комунікацій призведе до оптимізації освітнього процесу, а створення автентичних ситуацій спілкування сприятиме підвищенню мовної компетентності студентів і рівня їх мотивації. **Метою** даної статті є огляд і аналіз застосування інформаційних технологій у самостійній роботі студентів, які вивчають іноземну мову в немовних ВНЗ.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема організації самостійної роботи студентів викликає достатньо велику увагу з боку науковців та педагогів-практиків. Серед найбільш помітних дисертаційних досліджень останнього часу необхідно згадати роботи Танько Є.В., Королькової Є., Юрової Ю.

Так, Танько Є.В. узагальнює та систематизує теоретичні питання щодо організації самостійної роботи студентів; з'ясовує особливості тьюторської роботи, специфіку використання індивідуальних і групових форм самостійної роботи; форми та методи контролю та самоконтролю в процесі самостійної роботи студентів; указує на необхідність індивідуалізації та посиленні професійного спрямування самостійної роботи учнів.

Юрова Ю. у своєму дослідженні аналізує інноваційні лінгводидактичні аспекти самостійної роботи, роблячи особливий акцент на застосуванні мультимедійних засобів навчання.

Між тим залишається не досить розвинутим напрямом, що стосується застосування Інтернет-технологій у самостійній роботі студентів, що вивчають іноземну мову.

Виклад основного матеріалу. Можливість підвищити ефективність вивчення іноземної мови, на наш погляд, полягає у правильній організації самостійної позааудиторної роботи студентів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Інтернет-технології відкривають додаткові можливості для формування комунікативних умінь і навичок, а також для викладання лексичного і граматичного аспектів мови. На початковому етапі навчання іноземної мови Інтернет-ресурси можуть бути задіяні для розширення професійного світогляду студентів, отримання знань про специфіку сфери їхньої професійної діяльності.

Організація самостійної роботи студентів із використанням Інтернету передбачає упровадження новітніх педагогічних технологій, що стимулюють розкриття внутрішніх ресурсів учнів, а також сприяють розвитку соціальних і психологічних якостей особистості.

Такі технології, як навчання у співпраці, проектна методика, включення в роботу новітніх технологій та Інтернет-ресурсів дають викладачу можливість застосовувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, їх рівня підготовки, схильностей і психологічних особливостей.

Значну увагу необхідно зосередити на опрацюванні завдань, заснованих на Інтернет-ресурсах, використання яких у навчальному процесі можливе лише в тому випадку, якщо педагог ретельно ставить кінцеві цілі навчання. Безсистемне та хаотичне застосування Інтернет ресурсів нездатне забезпечити реалізацію поставлених цілей і завдань. Важливою вимогою є також надання супутньої підтримки студентам у формі семінарів, тренінгів, консультацій, інструктажу.

З нашої точки зору, використання у педагогічній роботі інформаційних ресурсів мережі Інтернет та систематичне впровадження їх у процес навчання сприятиме підвищенню ефективності реалізації цілої низки дидактичних завдань:

- формувати у студентів навички та вміння читання іноземною мовою, використовуючи навчальні матеріали із глобальної мережі різного рівня складності;

- напрацьовувати вміння сприймати текст на слух на основі неадаптованих текстових записів з мережі Інтернет;
- підвищувати навички писемного мовлення, практикуючись у складанні листів-відповідей партнерам, беручи участь у написанні рефератів, творів, творчих робіт і т. д.;
- розширювати лексичний запас шляхом засвоєння мовних одиниць сучасної іноземної мови;
- розширювати знання культурознавчого характеру, в основі яких лежить мовленнєвий етикет, засвоєння специфіки мовних норм інших народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни, мова якої вивчається;
- сприяти формуванню у студентів високого рівня мотивації до вивчення іноземної мови на заняттях на основі регулярного використання автентичних, сучасних матеріалів, що залучають актуальні питання і викликають глибокий інтерес в учнів.

Розвиток Інтернет-технологій ставить більш високі вимоги до технічної оснащеності університетів, їх приналежності до світового інформаційного архіву, а з іншого боку, дає потужний поштовх до різнобічного розвитку змісту діяльності педагога, впровадження і розробки ним більш актуальних та сучасних видів, методів і форм навчання, головною метою яких є стимулювання активної пізнавальної діяльності студентів.

Коли йдеться про навчання іноземних мов із залученням Інтернет-ресурсів, провідну роль відіграє не технічна сторона питання (оснащеність необхідним обладнанням), хоча, безперечно, таке обладнання полегшує процес упровадження передових технологій навчання і розробок провідних зарубіжних освітніх центрів і видавництва. Не менш важливе місце посідає використання технологій дистанційного та змішаного навчання (*blended learning*), електронного навчання (*e-learning*), розробка, наповнення та просування сайтів викладачів, створення курсів і баз даних на різних платформах, використання систем управління навчанням (*Learning Management Systems*) і створення персонального середовища навчання (*Personal Learning Environment*).

Самостійна робота учнів із використанням електронних ресурсів Інтернет в умовах вищого навчального закладу може бути реалізована у двох основних напрямках: аудиторна і позааудиторна робота студентів.

Аудиторна самостійна робота учнів полягає у виконанні студентами завдань у мультимедійному класі або комп'ютерній лабораторії з виходом в Інтернет, у межах занять із вивчення іноземної мови під безпосереднім контролем та керівництвом педагога або тьютора.

Другий напрямок включає в себе позааудиторну самостійну роботу учнів, спрямовану на реалізацію ретельно розроблених і вивірених завдань із високим відсотком використання вищезазначених можливостей електронних Інтернет-ресурсів. Позааудиторний вид роботи з використанням технологій і ресурсів глобальної мережі, на нашу думку, дає можливість здійснити цілий ряд важливих завдань:

- враховувати індивідуальні особливості учнів та рівень їх підготовки, даючи їм більш широку свободу дій у часі та інформаційному просторі;
- знизити рівень технічної складності поставлених завдань з урахуванням рівня володіння комп'ютером та навичок роботи в Інтернеті;
- найбільш оптимально запровадити різні форми використання Інтернет технологій у процесі навчання іноземній мови з урахуванням базових аспектів навчального процесу;
- навчити студента основних навичок самостійної роботи, більш відповідально підходити до процесу отримання знань, сприяти розвитку навичок самоорганізації.

Необхідно зазначити, що специфіка викладання іноземної мови у немовному ВНЗ дає значні переваги для впровадження Інтернет технологій в освітній процес в якості інструменту самостійної роботи.

Пропонуємо виділити три основні групи самостійної діяльності, що можуть бути реалізовані учнями в глобальній мережі Інтернет у процесі вивчення іноземної мови. Даний вид роботи являє собою чітко запланований, контрольований і регульований викладачем або керівником навчальний процес, що вимагає специфічних знань, умінь і навичок роботи з комп'ютером і глобальною мережею Інтернет, а також використання сучасних способів упровадження та інтеграції Інтернет-технологій у процес навчання іноземних мов:

1) самостійна робота студентів з електронними ресурсами, що включає: спеціально організований пошук, аналіз і обробку інформації, а також участь і роботу у веб-проектах;

2) інтернет-комунікація, до якої можна віднести спеціально організоване спілкування за допомогою електронної пошти, чатів, форумів;

3) спеціалізовані мовні онлайн курси, систематичне додаткове навчання іноземної мови за допомогою електронних ресурсів та інформаційно-освітніх платформ.

Самостійній роботі учнів, що базується на пошуку, аналізі та обробці інформації з глобальної мережі Інтернет, відповідає запропонована нижче класифікація видів завдань, що ґрунтуються на електронних ресурсах та враховують ступінь володіння учнями іноземною мовою:

1. Список тематичних посилань (Hotlist) включає роботу студентів з електронними ресурсами як додатковий матеріал за темою, яка вивчається, що дає можливість учням більш повно ознайомитися з досліджуваним напрямком або його певним аспектом, ознайомитися і оцінити досліджувану тему під іншим, більш широким, кутом зору. Такий вид роботи може бути використаний для студентів усіх рівнів володіння іноземною мовою (початковий, середній, поглиблений). Для ефективної реалізації завдань такого типу обов'язковим є:

- попереднє створення педагогом чи тьютором проекту корисних посилань із граматики, ділової іноземної мови і т. д. і постановка пошукового завдання для студентів на базі перерахованих сайтів;
- складання переліку посилань і класифікації корисних для студентів сайтів з дослідницької роботи (реферат, доповідь, курсова робота).

2. Основною метою створення альбому (scrapbook) на першому етапі є пошук та підбір фотографій, ілюстрацій, карт, текстів, цитат, аудіо та відео файлів на певну тему, із запропонованих викладачем або знайдених самими учнями вебсайтів. Метою другого етапу такого завдання є створення студентами власних коментарів, описів, написання творів чи підготовка усних розповідей для характеристики відібраних матеріалів. Крім того, результати такої пошукової роботи можуть бути використані учнями для створення інформаційних бюлетенів, комп'ютерних презентацій, колажів, вебсторінок і т. д.

3. Завдання «Полювання за скарбами» (treasure hunt) полягає в пошуку і відборі учнями заданої кількості посилань із означеної викладачем теми, зазвичай 12-15, і складанні запитань до кожного інформативного сайту. Крім того, студентам необхідно скласти

ключове питання, відповідь на яке потребує формулювання логічних висновків і спрямоване на глибоке знання досліджуваного питання. Такий вид роботи забезпечує формування об'єктивних і широких знань із теми і може бути запропонований студентам усіх рівнів володіння іноземною мовою.

4. Зразок постановки проблеми (subject sampler) є завданням, спрямованим на відбір списку посилань на електронні ресурси, де учням пропонується виконати певне завдання: прочитати; подивитися, проаналізувати і т. д. Після чого від студентів вимагається висловити власну думку, виходячи з прочитаного, особистого досвіду або інтерпретувати твори мистецтва і т. д. Дана вправа націлена на формування суб'єктивної оцінки учнями певного питання або проблеми і більше підходить студентам із середнім або поглибленим рівнем володіння іноземною мовою.

5. Участь студентів у веб-проектах. Веб-проект є результатом об'єднання проектної методики з можливостями глобальної мережі Інтернет і може бути ефективно застосований у процесі навчання іноземної мови у немовному ВНЗ, оскільки веб-проект – це довгострокове, проблемне завдання, основною метою якого є вдосконалення комунікативних навичок і формування соціокультурної компетенції студентів, а кінцевим результатом – веб-публікація.

Учням, які володіють іноземною мовою на початковому або базовому рівні, можна давати завдання, метою яких є створення веб-альбому, власної унікальної веб-сторінки, відбір або написання коментарів та підписів до відібраних фотографій, складання особистого профайла; відбір ілюстративного матеріалу з певної тематики.

Студенти з високим рівнем володіння іноземною мовою можуть створити персональну вебсторінку для потенційних роботодавців, що включатиме резюме, опис кваліфікації та професійних інтересів іноземною мовою.

Веб-проекти вважаються досить важким видом завдань, бо вони вимагають від педагога, що є куратором проекту, високого рівня предметної та інформаційної компетентності, а від учня – навичок і вмінь застосування отриманої інформації і досвіду роботи з інформаційними технологіями. У процесі навчання іноземної мови використання вправ і завдань на основі електронних ресурсів вимагає від студентів високого рівня володіння мовою для роботи з автентичними матеріалами.

Висновки. Підводячи підсумок слід зазначити, що ефективна інтеграція в освітній процес інформації, що опублікована в Інтернеті, значною мірою залежить від навичок педагога адекватно дати оцінку потенційним електронним ресурсам, що дасть можливість підготувати відібрану інформацію для її подальшого успішного використання як автентичних навчальних матеріалів.

Відзначимо, що самостійна робота студентів із пошуку, аналізу та обробки інформації з мережі Інтернет дозволяє їм навчитися збирати, оцінювати, аналізувати, синтезувати і використовувати інформацію різного характеру на практиці.

Напрями подальших досліджень. У подальшому вважаємо доцільним сконцентрувати увагу на детальному аналізі ролі тьютора мовних веб-проектів, що керують позааудиторною самостійною роботою студентів технічних ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агибова И.М. Самостоятельная работа студентов в ВУЗе: виды, формы, классификации / И.М. Агибова, Т.А. Куликова // Вестник Ставропол. гос. ун-та. – 2010. – № 72. – С. 221–227.
2. Зозуля Є.В. Особливості організації самостійної роботи студентів у ВНЗ України / Є.В. Зозуля // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. – Запоріжжя : Гуманітарний університет "ЗІДМУ", 2008. – Вип. 48. – С. 108–111.
3. Клочко В.П. Самостоятельная работа студентов как приоритетная форма учебного процесса / В.П. Клочко // Вопросы общественных наук. – К. : Лыбидь, 1992. – № 92. – 136 с.
4. Лапицкая О.Р. Реализация e-learning на платформе Web CT (Blackboard) в обучении иностранным языкам в Томском политехническом университете / О.Р. Лапицкая // Молодой ученый. – 2011. – № 4, Т. 2. – С. 105–107.
5. Усманов В.В. Самостоятельная работа студентов: организация и управление в процессе профессионального обучения / В.В. Усманов. – Ульяновск : Изд-во УлГТУ, 2006. – 278 с.